

İngiltere ile 3 şubat 1940 tarihinde Londrada imza edilen Ticaret ve tediye Anlaşması ile mefluflarının tasdikı hakkında kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 5/VI/1940 - Sayı : 4527)

No.
3866

Kabul tarihi
30 - V - 1940

BİRİNCİ MADDE — İngiltere ile aramızda 3 şubat 1940 tarihinde Londrada imza edilmiş olan Ticaret ve tediye Anlaşması ve meflufları kabul ve tasdik olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşirtarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunu tatbika İera Vekilleri Heyeti memurdur.

31 mayıs 1940

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BİRLEŞİK KIRALLIK HÜKÜMETİ ARASINDA
TİCARET VE TEDİYEYE MÜTEAALİK ANLAŞMA

Londra, 3 şubat 1940

Memleketleri arasında ticaretin inkişafını ve tediyeatın kolaylaştırılmasını arzu eden Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Kırallık Hükümeti aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

Kısım : I -Umumî

Madde — 1

2 eylül 1936 tarihli İngiliz - Türk Ticaret ve Kliring Anlaşması, 27 mayıs 1938 tarihli munzam Anlaşma, ve 8 kânunusani 1940 tarihli müzeyyel Anlaşma ile 23 ağustos 1939 ve 22 teşrinisani 1939 tarihlerinde teati olunan notalar işbu Anlaşma ile feshedilmiş ve bunların yerine işbu Anlaşmanın aşağıdaki ahkâmı ikame edilmiştir :

Salifüzzikir Anlaşmalar ve notalar münfesi olma ile beraber bu Anlaşmalar ve notalar ahkâmına tevfi kan başlanmış olan muamelâtın tasfiyesine yine salifüzzikir Anlaşmalar ve notalar ahkâmı dahilinde devam edilecek ve işbu ahkâm bu suretle yapılacak tasfiye muamelâtı için işbu Anlaşmanın bir cüzü telâki olunacaktır.

Kısım : II - Ticaret

Madde — 2

Birleşik Kırallık dahilinde veya Türkiyede yetiştirilmiş, istihsal veya imal edilmiş olan emtianın, Türkiye veya Birleşik Kırallığa hini idhallerinde idhalât yapan memleketin idhalât hakkındaki kanunî mevzuatına tevfi kan Türkiye veya Birleşik Kırallığa idhallerine müsaade edilecektir.

Madde — 3

(1) Bu anlaşmanın meriyet mevkiine girdiği tarihten itibaren Türkiyeye ihraç edilen bilûmum Birleşik Kırallık emtiası ve Birleşik Kırallığa ihraç olunan bilûmum Türk emtiası bir taraftan Birleşik Kırallıktaki şahıslar ve diğer taraftan Türkiye'deki şahıslar arasında takas muamelâtına mevzu teşkil edecektir.

Bununla beraber, 27 Mayıs 1938 tarihli garanti anlaşması ile ona munzam olarak bu günkü tarihle imzalanan anlaşma ahkâmı mucibince Birleşik Kırallıktan Türkiyeye veya Türkiyeden Birleşik Kırallığa ihraç olunan emtia ile, bedelleri Âkid Hükûmetler arasında hususî anlaşma mevzuu teşkil etmiş bulunan emtia, 6 ncı madde ahkâmı ile tayin edilen haller müstesna olmak üzere, işbu anlaşma ahkâmına tâbi olmayacaktır.

(2) Âkid Hükûmetler arasında kararlaştırılacak Birleşik Kırallık arazisinden gayri arazide yetiştirilmiş, istihsal veya imal edilmiş olup Türkiyeye ihraç edilmiş bulunan emtia Birleşik Kırallıktaki eşhas ile Türkiye'deki eşhas arasında takas mevzuu teşkil edebilecektir; beânşart ki bu paragraf mucibince takas muamelâtı için şayanı kabul olan bu emtianın F. O. B. kıymetleri mecmuu, işbu anlaşmanın 6 (3) (c) maddesi ahkâmı mucibince umumî hesabın matlubuna geçirilen mebalîğ mecmuunun % 25 ini tecavüz etmiyecektir.

(3) Takas suretile Türkiyeye ihraç olunan malların F. O. B. kıymetleri, takas suretile Türkiyeden ihraç olunan emtianın F. O. B. kıymetlerinin % 80 ini tecavüz etmiyecektir.

Madde — 4

(1) - (a) Birleşik Kırallığa veya Türkiyeye ihraç edilen bilûmum emtiaya, işbu anlaşmaya bağlı nûmunelerine muvafık olarak ticaret odası, veya ihracat yapan memleket Hükûmetinin bu iş için kendisine salâhiyet verdiği bir makam tarafından ita edilmiş ve diğer memleketin ihracat yapan memleketteki konsolosluk veya diğer sahibi salâhiyet bir makam veya memuru tarafından vize edilmiş olan iki nüshadan mürekkebe bir menşe şehadetnamesi terfik edilecektir.

(b) Şehadetnamenin bir nüshası, her defasında, aid olduğu emtianın idhali anında gümrük makamatına tevdi olunacak ve bu nüsha gümrük makamatı tarafından mühürlenerek, icabına göre, İngiliz - Türk Kliring ofisine veya Türkiye Cümhuriyet Merkez bankasına, diğer müesseseye gönderilmek üzere, irsal kılınacaktır. Bu suretle tevdi ve irsal edilen Türk şehadetnamesinin nüshası (B) nüshası olacaktır.

(2) Bu maddeye tevfikân verilen menşe şehadetnamesinde malın F. O. B. kıymeti gösterilmiş bulunacaktır.

Kısım III - Tediye

Madde — 5

(1) İşbu anlaşmanın meriyet mevkiine girdiği tarihte takas muamelâtına tâbi malların F. O. B. bedelleri dolayısıyla Türkiye'deki eşhas tarafından Birleşik Kırallıktaki eşhasa vacibütte diye olan bilûmum borçlar ile bu tarihten sonra vadesi hulûl edecek olan bilûmum borçlar, Türkiye Cümhuriyet Merkez bankasında «takas hesabı» namı altında açılacak olan faizsiz bir hesaba Türk lirası olarak yatırılacaktır.

(2) Türk lirasından gayri bir para ile vacibütte diye olduğu tasrih edilmiş bulunan borçlar, Türkiye Cümhuriyet Merkez bankasının o para için tediye gününde mevcut kuru üzerinden, Türk lirası olarak tediye edilecektir.

Madde — 6

(1) İşbu anlaşmanın meriyet mevkiine girdiği tarihte Türk malları bedellerinden dolayı Birleşik

Kırallıktaki eşhas tarafından mutad mahalli ikametleri Birleşik Kırallık haricinde bulunan veya mutad olarak Birleşik Kırallık haricinde icarayı ticaret eden eşhasa vacibütediye borçlarla bu tarihten sonra vadesi gelen bîlûmum borçlar - Âkid Hükûmetlerin başka bir şekilde mutabık kaldıkları halât müstesna olma küzere - İngiliz lirasile, İngiliz - Türk Kliring ofisi kontrolörü hesabına, İngiltere bankasına tediye edilecektir.

(2) Türk lirası olarak vacibütediye bulunduğu tasrih edilmiş olan borçlar tediyeinin yapıldığı günü Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası tarafından İngiliz - Türk Kliring ofisine tebliğ ve Birleşik Kırallıkta neşri ilân edilen kur üzerinden İngiliz lirası olarak tediye edilecektir. İngiliz lirası veya Türk lirasından gayri bir para ile vacibütediye olduğu tasrih edilmiş bulunan borçlar, bu para üzerinden tanzim edilmiş, ibrazında tediye edilecek poliçelerin borcun tediyesi günü Londra piyasasındaki satış kuru üzerinden İngiliz lirası olarak tediye edilecektir.

(3) - (a) bu maddenin (1) nci paragrafı ahkâmı mucibince, İngiliz - Türk Kliring ofisi tarafından işbu anlaşmaya bağlı birinci cedvelin I nci grubunda tadad edilen Türk mallarından mütehasıl olarak tesellüm edilen paralar, bu günkü tarihle imzalanan müzeyyel İngiliz - Türk Garanti anlaşması ahkâmına tevfikân, Londradaki Osmanlı bankasında Cumhuriyet Merkez bankası namına ve « Emtia hesabı » ismile açılacak olan bir hesaba yatırılacaktır.

(b) Bu maddenin (1) nci paragrafı ahkâmı mucibince İngiliz - Türk kliring ofisi tarafından işbu anlaşmanın birinci cedvelinin II nci grubunda tadad edilen Türk malları dolaysile tesellüm edilen mebaliğin % 20 si emtia hesabına transfer edilecektir.

(c) Bu paragrafın (a) ve (b) bendleri mucibince, emtia hesabına yapılacak transferler mahfuz kalmak şartile, İngiliz - Türk kliring ofisince tesellüm edilen bütün mebaliğ İngiliz - Türk Kliring ofisi kontrolörü tarafından Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası namına umumî hesap ismile açılacak olan, faizsiz bir hesabın matlub hanesine geçirilecektir.

(4) Yukarıda zikredilen Umumî hesabın matlubuna geçirilmiş olan mebaliğ Türkiye Cumhuriyet Merkez bankasınca, takas suretile Türkiyeye idhal edilen ve mahsublarına işbu anlaşmanın 5 nci maddesi ahkâmına tevfikân icab eden depozito akçesi Türkiye Cumhuriyet merkez bankasına yatırılmış olan mallardan mütevellid tediyaın Birleşik Kırallıkta ifası için kullanılacaktır.

Madde — 7

İşbu Anlaşmanın 5 nci ve 6 nci maddeleri ahkâmına tevfikân yapılmış olan tediya, her defasında, borçluyu bu suretle tediye edilen meblâğ nisbetinde borçtan ibra edecektir.

Madde — 8

Umumî hesabın matlubuna geçirilmiş olan bütün mebaliğ aşağıdaki veçhile kullanılacaktır:

(1) Malların F. O. B. kıymetlerinin % 80. i Takas hesabına yatırılmış mebaliğden mütevellid olarak Birleşik Kırallıktaki eşhasa yapılacak olan tediya için istimal olunacaktır.

(2) Matlub hesabına geçirilmiş olan mebaliğin hakiyesi ve bu maddenin (1) numaralı paragrafında zikredilen mebaliğin yine o paragrafda mezkûr tediya için kullanılmayacak olan her hangi bir kısmı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının serbestçe emrine vazolunacaktır.

Madde — 9

Birleşik Kırallıktan Türkiyeye idhal olunan, ve mefsuh Anlaşmalar ahkâmı mucibince hesabına Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bir gûna tediya yapılmamış olan mallardan mütevellid krediler, işbu Anlaşmaya bağlı İkinci cedvelde zikredilen Türk menşeli emtianın iştirâ ve Birleşik Kırallığa ihracı suretile İngiliz lirasına tahvil edilebilir.

Bu suretle ihraç olunan malların İngiliz lirası tutarlarının % 30 u İngiliz - Türk Kliring Ofisince tediye edilecek ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının serbestçe emrine vazedilecektir Geri kalan % 70 i, namına ihracat yapılmış olan Birleşik Kırallıktaki şahsın emrine âmâde bulundurulacaktır.

Madde — 10

İşbu Anlaşmanın tatbiki için icabeden bileümle teknik tesviye tarzları, İngiliz - Türk Kliring Ofisi ile Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası arasında kararlaştırılacaktır.

Madde — 11

Bu Anlaşmadaki:

(a) «Eşhas» tabiri, ferdler, şirketler ve Devlet teşkilât ve müesseselerini de ihtiva etmek üzere, korporasyonlar manasına gelecektir.

(b) «Türk emtiası» tabiri Türkiyede yetiştirilen, istihsal veya imal edilen emtia manasına gelecektir.

(c) «Birleşik Kırallık emtiası» tâbiri, Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Birleşik Kırallığında yetiştirilmiş, istihsal veya imal edilmiş emtia manasına gelecektir.

(d) «Türkiyedeki eşhas» tabiri, mutad olarak Türkiyede mukim bulunan veya mutad olarak Türkiyede icrayı ticaret eden eşhas ve korporasyonlar manasına gelecek ve Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetini ve Devlet teşkilâtlarını da ihtiva edecektir.

(e) «Birleşik Kırallıktaki eşhas» tabiri, mutad olarak Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Birleşik Kırallığında mukim bulunan veya mutad olarak orada icrayı ticaret eden eşhas ve korporasyonlar manasına gelecektir.

Nihai madde

İşbu anlaşma 1940 senesi şubatının 19 neü günü meriyet mevkiine girecek ve 31 mart 1941 e kadar meriyette kalacaktır.

Bu tarihten sonra, Âkid Hükûmetlerin her hangi birisi tarafından diplomatik yollarla üç aydan az olmamak şartile yapılacak bir ihbarla nihayetlendirilmediği takdirde birer senelik mütevali müddetlerle meriyette kalmakta devam edecektir.

Yukarıdaki ahkâmı tasdikân aşağıda vazülimza salâhiyettar murahhaslar işbu anlaşmayı imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

Londrada 1940 senesi şubatının 3 neü günü İngilizce iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Anlaşma mümkün olan en kısa bir müddet zarfında Türkçeye tercüme edilecek ve Âkid Hükûmetler arasında tercüme üzerinde mutabakat hâsil olacaktır.

Bunun yapılmasını müteakib her iki metin her hususta aynı derecede müteber telâkki olunacaktır.

Dr. T. R. Aras

Dr. Burhan Sanus

Halifax

4 ncu maddenin 1 nci fıkrasına merbut

Menşe şahadetnamesi

(Asıl)

Gönderen:		Gönderilen:
İsim:		İsim:
İkametgâh:		İkametgâh:
Sokak:		Sokak:
Emtianın cinsi:		
Ambalâjın tarzı:		
Denk adedi:		
Marka No. :		
	Gayri safi	Kg.
Siklet		
	safi	Kg.
Krymet (fob):		
Sevkiyat tariki:		

Yukarıda gösterilen emtianın . . . . . mahsulât veya masnuatından olduğu ve bu şahadetnamenin Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya ve Şimalî İrlânda Birleşik Kırallığı arasında Ticaret ve klirige mütedair 3 şubat 1940 tarihli anlaşma hükümlerine tevfikân verildiği tasdik olunur.

(İşbu suret, asıl menşe şahadetnamesinin seri numarasını taşıyacak ve Türk gümrüklerince mühürlendikten sonra Türkiye Cumhuriyet Merkez bankasına gönderilecektir).

Menşe şahadetnamesi

(İkinci nüsha)

Gönderen:		Gönderilen:
İsim:		İsim:
İkametgâh:		İkametgâh:
Sokak:		Sokak:
Emtianın cinsi:		
Ambalâjın tarzı:		
Denk adedi:		
Marka No. :		
	Gayri safi	Kg.
Siklet		
	Safi	Kg.
Krymet (fob):		
Sevkiyat tariki:		

Yukarıda gösterilen emtianın . . . . . mahsulât veya masnuatından olduğu ve bu şahadetnamenin Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya ve Şimalî İrlânda Birleşik Kırallığı arasında Ticaret ve klirige mütedair 3 şubat 1940 tarihli anlaşma hükümlerine tevfikân verildiği tasdik olunur.

4 nci maddenin 1 nci fıkrasına merbut

A. Menşe şahadetnemesi

(Asıl)

Gönderen :		Gönderilen
İsim :		İsim :
İkametgâh :		İkametgâh :
Sokak :		Sokak :
Emtianı ncinsi :		
Ambalajın tarzı :		
Denk adedi :		
Marka No.		
Sıklet :	Gayrisafi	Kg.
	Safi	Kg.
Kıymet (fob) :		
Sevkiyat tariki :		

Yukarıda gösterilen emtianın Türkiye Cumhuriyeti mahsulât ve masnuatından olduğu ve bu şahadetnamenin Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya ve Şimali İrlânda Birleşik Kırallığı arasında Ticaret ve kliringe mütedair 3 şubat 1940 tarihli Anlaşma hükümlerine tevfikân verildiği tasdik olunur.

(İşbu suret A işaretli asıl şahadetnemenin seri numarasını taşıyacak ve İngiliz gümrüklerince mühürlendikten sonra Kliring ofise gönderilecektir).

Menşe şahadetnamesi

(İkinci nüsha) B.

Gönderen :		Gönderilen
İsim :		İsim :
İkametgâh :		İkametgâh :
Sokak :		Sokak :
Emtianı ncinsi :		
Ambalajın tarzı :		
Denk adedi :		
Marka No.		
Sıklet :	Gayrisafi	Kg.
	Safi	Kg.
Kıymet (fob) :		
Sevkiyat tariki :		

Yukarıda gösterilen emtianın Türkiye Cumhuriyeti mahsulât ve masnuatından olduğu ve bu şahadetnamenin Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya ve Şimali İrlânda Birleşik Kırallığı arasında Ticaret ve kliringe mütedair 3 şubat 1940 tarihli Anlaşma hükümlerine tevfikân verildiği tasdik olunur.

Birinci cedvel

(6 ncı maddeye müracaat)

Grup I. - Esas maddeler :

- (1) Madenler
- (2) Maden cevherleri ve konsantreleri
- (3) Maden kömürü

Grup II. - Tâli maddeler :

- (1) Buğday
  - (2) Kereste
  - (3) Ham pamuk
  - (4) Taze meyveler ve sebzeler (Meyve olarak kullanılan fındık, ceviz ve emsali gibi kabuklu yemişlerden gayri)
  - (5) Konserve ve yiyecek maddeleri
- Ve Âkid Hükûmetlerin müştereken aralarında tesbit edecekleri mahsulât.

İkinci cedvel

(9 ncü maddeye müracaat)

(1) Tamamen veya kısmen yün, tiftik, ipek veya sunî ipekten mamul halılar, seccadeler, yof halıları, kilimler,

- (2) Gülyâğı
- (3) Süngerler (Ham veya işlenmiş)
- (4) Nebatî kumaş boyaları, nebatî boyalar ve boya maddeleri
- (5) Tababette müstamel nebatlar, çiçekler, kökler ve yapraklar
- (6) Yaprak tütün, kıyılmış tütün ve sigaralar
- (7) Şarablar, alkollü içkiler ve bunların esansları
- (8) Afyon
- (9) Taze meyveler ve sebzeler
- (10) Keçi boynuzu, meşe ve çam kabuğu, sumak ve bunların hülâsaları
- (11) El işleri ve el ile işlenmiş danteleler
- (12) Kuru sebzeler
- (13) Konserve meyveler ve sebzeler, sıkılmış meyveler ve sebzeler ve bunların usareleri
- (14) Yumurta ve yumurta tozu
- (15) Süt tozu
- (16) Sanayide kullanılan balık yağları
- (17) Bal
- (18) Melas
- (19) İşlenmiş ve işlenmemiş mermer ve oniks
- (20) Keten ve kenevir
- (21) Kaplumbağa (deniz) kabuğu, balık derileri ve balık pulları
- (22) kurutulmuş veya başka şekilde muhafaza edilmiş balıklar
- (23) Balık yumurtaları (siyah havyar dahil)
- (24) Pamuk
- (25) Pamuk tohumu küsbesi

- (26) Kuru üzüm ve incirden gayri kuru meyveler
 (27) Fındık içi ve ceviz içi haricinde bilûmum kabuklu, kabuksuz kuru meyveler
 (28) Kitre
 (29) Zeytin ve zeytinyağı
 (30) Hububat
 (31) Kendir tohumu.

Metninde mutabık kalınan zabıt

Bu günkü tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmasının imzası anında, Türkiye ve Birleşik Kırallık Heyeti Murahhasları, Anlaşmanın tatbik mevkiinde kaldığı müddetçe merî olacak olan zirdeki ahkâm üzerinde mutabık kaldıklarının zapta geçmesini arzu ederler:

(1) Türkiyede matlubunda bulunan mebaliğin İngiliz lirasına transferini başka suretle teğmin edemiyen Birleşik Kırallıktaki eşhas, bu gibi mebaliği, her defasında Hükûmetlerin muvafakatini istihsal etmek suretile, Anlaşmanın İkinci cedvelinde tadad edilen Türk menşeli eşyanın, Birleşik Kırallığa idhali maksadile, mubayaasında kullanabilirler.

(2) Bu gibi eşyanın İngiliz lirası bedellerinin % 40 ı İngiliz - Türk Kliring Ofisine tediye edilerek Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankasının serbestçe emrine vazedilecek ve mütebaki % 60 ı, namına ihracat yapılmış olan Birleşik Kırallıktaki şahsın emrine vazolunacaktır.

3 şubat 1940 da Londrada iki nüsha olarak imza edilmiştir.

<i>Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	31 - V - 1940 ve 1/336
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	31 - V - 1940 ve 4/693
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 9 8 11 143,199,214:216,404,408,466:469